משנה · אחרונים · לחם שמים · סדר טהרות

לחם שמים על משנה ידים

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם שמים על משנה ידים

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-שמים-על-משנה-ידים/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 4
פרק ב 4
משנה ב 4
משנה ד 4
פרק ג 4
משנה ב 4
משנה ד 5
משנה ה 5
פרק ד 5
משנה ג 5
משנה ד 6
משנה ה 8
משנה ו 8
משנה ז 8
משנה ח 9

פרק א

משנה א

בהקדמת פיר"מ למסכתא זו. כתוב נקדים כו'. נט"י היא מחויבת לאוכל פת. ואפילו היה חולין אמרו כל שטבולו במשקה צריך נט"י כו'. **ולא** אבין לו. כי הפת צריכה נט"י. אף בלא טבול משקה. ומ"ד דאמר טבול במשקה בעי נט"י. גם בפירות וירקות בעי נט"י.

מלוג דנפישי מיא.

אע"ג דנפישי גברי.

מוסיפין כו'. **ע"פ** ר"ש דמייתי ירו' תני המים לפני המזון רשות כו'. ונדחק מחמתו. ואין צורך. דמצוה לגבי חובה רשות קרי לה. כדאיתא טובא.

משנה ב

כלי גללים כלי שיש. **כמ"ש** נדבכין די אבן גלל.

משנה ג

התימני עיין מ"ש בתענית פ"ג.

כר"ש ואית דגרסי התבני. **אם** אמנם שם אדם כזה מצינו במלכי ישראל. תבני בן גינת. **אבל** שם תואר ויחס כזה לא מצינו.

אפילו נתכוין לשרות בזה עמו"ק א"ח (סק"ס).

פרק ב

משנה ב

נטל את הראשונים כו'. לרע"ב ונטל את הראשונים בזויות זו. **ר"ל** בארץ ובזויות הבית.

משנה ד

ולפניו שני ככרים טהורים כו'. **מכאן** נראה בעליל. דכולה מתניתין בתרומה עסקינן.

פרק ג

משנה ב

לענין מ"ש תי"ט בשם תו' דגם אידים טהורות שנגעו בספר אפילו סמוך לנטילה גזרו. שלא חלקו.

עמו"ק א"ח (סקמ"ב).

משנה ד

שבתחלה ושבסוף בתחלת הספר צריך שיהא פנוי כדי לגלול כל הספר. שהספר מסופו לתחלתו הוא נגלל עכ"ל.

מכאן נראה שאע"פ שקוראין באמצע הספר או בסופו. צריך לחזור ולגללו לתחלתו. **א"כ** לא יפה אנו עושין. שאנו מניחין הס"ת גלולה במקום קריאתה. בין בתחלת הספר בין באמצעו ובסופו. וכן מוכח להדיא במדביק דבסמוך. דזיל בתר טעמא. וק"ל.

משנה ה

מגלה שכתוב בה כלומר יריעה של ספר תורה כו'. **אע"ג** דתני לעיל ספר שנמחק. סד"א משום דבא מספר גדול. **ואי** תני הא. הו"א משום דעתיד להיות ספר שלם. להכי תרווייהו צריכי. **אלא** שצ"ע. מניין לנו להוציא משמעות הלשון מפשטו. ואמאי לא נפרש מגלה. כסתם מגלה בכל מקום שהיא מגלת אסתר. והא ודאי היא מטמאה הידים אליבא דכ"ע. כדמשמע הכא בפרקין. והכי איתא נמי בהדיא. בגמרא פ"ק דמגלה. **איברא** אשכחנא בגמרא דחלק (ד"ק) שאינה צריכה מטפחות. משמע דאינה מטמאה הידים. דהא משו"ה גזרו טומאה על הספרים. משום דר' פרנך שלא יאחוז ס"ת ערום. וכ"כ התו' דס"ת לאו דווקא. וצ"ע. **ואפשר** לפרש מגלה. על חתיכת קלף קטן. לכתוב עליו כל מאומה. לא לדבקו בס"ת. כענין שכתוב קח לך מגלת ספר. וקרוב לשמוע.

פרק ד

משנה ג

עמון ומואב כו'. אין זה עמון ומואב שטהרו בסיחון כו'. ע"כ שביעית נוהגת בה. רע"ב. **והכי** איתא בהדיא בתוספתא דמני עיירות רבות מארץ בני ראובן וגד.

גזר ראב"ע מ"ש לא שיעלוהו לירושלם. שהרי אין מעלין מ"ש מח"ל. עיין שלהי חלה. ובזמן שאין בית. אפי' מארץ אין מעלין. אלא פודין אותו ומעלין הדמים לאכלן בירושלים.

כמשיב על טרפון בעבור טרפון. כמו על הדבר. ורבים כמוהו.

בבל מעשה ישן נראה דהיינו מן גלות יויכין ואילך. שנתיישבו בה עם רב מישראל. וחזרו למטעתם. והיינו נמי דקאמר תו. מעשה נביאים. לפי שהיה מעשה קודם חורבן הבית. שהיו שם כמה נביאים שגלו אז החרש והמסגר ויחזקאל מכללם. גם דניאל היה מן הגולים לשם.

משנה ד

א"ל ר"ג הכתוב אומר לא יבוא עמוני כו'. **כתי"ט** ותמיהא בעיני מאי ס"ד דר"ג וכי לא ידע ר"י מ"ש בתורה. ונדחק מאד. גם ח"ז מהר"ן כ"ץ ז"ל חתר ליישב זאת בספרו פת"ה. ולא נהיר לגמרי. **ואענה** אף אני חלקי מה שנראה לי בזה בעזה"י. והוא שעם היות לא נעלם מר"ג בלבולו של סנחריב. אעפ"כ אסרו משום חזקה. שהרי הוחזק לעמוני. שמו מוכיח עליו. ונדונה חזקה. כדאיתא פ"ק דכתובות ובתרא דקדושין שורפין וסוקלין על החזקות. ועוד דשוי נפשיה חתיכה דאיסורא. הודאת בע"ד כמאה עדים דמי. והרי החזיק עצמו לעמוני. **ולזה** אמר ר"ג בדיוק. הכתוב אומר לא יבוא עמוני. לא הזהיר על זרע עמון דווקא. אבל בלשון עמוני נכלל כל שנקרא כן. אפילו אינו מהם. רק מתייחס אחריהם. כמו שמצינו הכנעני מלך ערד. וזולתו. ועל כן אמר הכתוב בלשון זה. לאסור כל המוחזקים בשם עמוני. ואע"פ שאינו מזרע אותן כפויי טובה הראשונים. שמאחר שנתיישבו באותה ארץ. אחזו במעשי יושבי הארץ הקודמין. **ועוד** מידי ספק לא יצא. והוא נאמן לפסול עצמו. **ואע"ג** דכל דפריש מרובא פריש. הני מילי כשאין האיסור ניכר. אבל כשהאיסור ניכר. ושמו עליו. לא שייך למימר כל דפריש מרובא פריש. **ור"י** ס"ל הכא שאני. דלא הוחזק כלל. אנן סהדי שהגר עצמו לא ידע יחוסו באמתות. ולא קרא עצמו כן. כי אם על שם המדינה שבא משם. ואיהו דקמטעי נפשיה. כ"ע ידעי שאינו עמוני ודאי. שהרי אין עמון ומואב במקומן. והתורה לא אסרה אלא המיוחסין אחר עמון ומואב שיצאו מחלציהם. **ומה** שלא נכתב זרע עמון ומואב. משום דהוי משמע אפילו נקבות. ומדלא כתיב עמון ומואב. לא משמע ליה למדרש מידי מדכתיב ביו"ד היחס עמוני. דאי הוי כתיב עמון ומואב. הו"א דווקא הראשונים נאסרו הם ובניהם עד דור עשירי בלבד. **ודכתיב** עד עולם. למימרא שאיסורן עולמית. ואין התר לאיסורן של עשרה דורות שלהן (שאפילו דור אחד קרוי עולם. כמ"ש וישב שם עד עולם) אבל מדור עשירי ואילך. מותרין כולן. או דילמא אורחיה דקרא הוא. כדכתיב בן איש ישראלי. ולא כתיב ישראל. כך נ"ל.

וצל"ע בהך ענינא. מאי שנא מהא דאיתא בספ"ב דיבמות. גוי שקדש בזה"ז. חוששין לקדושיו. שמא מעשרת השבטים הוא. ולא אמרינן כל דפריש מרובה פריש. ומה התם דמוחזק לן ביה דגוי הוא. ומסייעא ליה רובא דעלמא. כל שכן הכא דמוחזק לן. שאינו מן הרוב. דלא נימא דפריש מרובא. והיינו בדוכתא דקביע. דלא אזיל איהו לגבה. והכא אמאי התירוהו לבוא בקהל בכל גוונא. דמשמע לכאורה דכללא הוא לכל דרי ארץ עמון ומואב. ואפילו להתו' שם. שכתבו דווקא בדוכתייהו. דהוו להו רובא. חיישינן שמא

מעשרת השבטים הוא. מ"מ הכא בעמון ומואב נמי ליחוש עכ"פ לדוכתייהו (שהבטחת הנביא ושבתי את שבות בני עמון. אינה חוזרת. ובהכרח תתקיים לעתיד. כמ"ש במואב באחרית הימים. וכן יעד דניאל בעת קץ וגו'. ואלה ימלטו מידו אדום ומואב וראשית בני עמון) היכא דקביעי. דהא ודאי סנחריב לא עקר עמון ומואב ולא השמידם מגוי. שלא יזכר שמם עוד. אלא בלבלם והושיבם בארצות אחרות. ובודאי שייר מהם ג"כ דלת עם הארץ. כדרך שעשה לישראל שהעבירו מארץ ירושתו. לבלתי השאיר להם שם ויורש עצר. מ"מ נשארו רבים בארץ. כמו שמצינו אח"כ בימי חזקיהו ויאשיהו מלכי יהודה. שהיו עדיין רבים מאפרים ומנשה ושאר השבטים במקומות מושבותם. וכן נשארו שם גם אחרי המחריב הראשון והאחרון. **לכן** נראה לי דודאי היכי דשכיחי עמון ומואב בדוכתייהו. חיישינן להו. ולא התירו כאן אלא לזה שבא לפניהם בבית המדרש. מטעמא דכל דפריש כו'. וכדאיתא בגמרא דר"פ ת"ה. וממילא נשמע להיכא דליתא לטעמא דרובא. דהיינו בדוכתיי' דקביעי. באיסורייהו קיימי. **אמנם** לתו' דר"פ הערל משמע. שהתירו לעמון ומואב לגמרי בכל מקום שהם. ולא אבלבול דסנחריב לחוד סמכו בו ביום במנינן. אלא אחורבן דנ"נ. **וזה** דוחק מבואר. וגם אחרי נ"נ בודאי נשארו מעמון ומואב. שלא השמיד כולם. והיה בתחלת בית שני טוביה העמוני ידוע. כמ"ש בספר נחמיה. ובודאי השאיר מהם עוללות כדרך שהותיר לישראל שארית גם בארץ. אחרי שהחריב ארצותם וכנ"ל **ודקשיא** להתו' קראי דמוכחי דעמון ומואב היו אחר בלבולו של סנחריב. ומתוך כך רצו להכנס לדוחק אחר. לומר שלא הגלה אותם מארצם. אלא העביר את העם לערים.

ואין מהצורך לדחוק בכך. אלא ודאי גלו בני עמון ע"י סנחריב. וכדאיתא להדיא פכ"ג דס"ע רבה. שבשנת בוא תרתן. שטף עמון ומואב. ומ"מ לא הלכו כולם בגולה. אלא הניח מהם. ג"כ קצתם לעבוד האדמה שלא תשם. ולא עקר את הגבולין. ואיתא להא ולהא. ובודאי שלח ג"כ מאומות אחרות ליישב המקומות הפנויים. שלא תהיה הארץ שממה (וכמו שעשה לא"י כנ"ל) אח"כ נתערבו אלו באלו. ר"ל עמון ומואב הראשונים יושבי הארץ מעולם. עם אותם שנתיישבו ביניהם מחדש. ונעשה כולן אומה אחת. שנקראת עמון ומואב עד היום. במקומן הידוע להם. וכמו שהיו ידועים עדיין בימי חכמי המשנה. כמו ששנינו כאן ובמ"א. לכן בודאי היה להם שארית ופליטה אחר כל המחריבים. וכן אמר עליהם ישעיה ושאר מעט מזער. וכן נתנבא עליהם דניאל לעתיד כנ"ז. עשי"ע (סמ"ו) ובהקישורים דרוש תפלת ישרים.

משנה ה

וכתב עברי עיין לר"מ שנקרא אשורי. שהוא המאושר שבכתיבות. לפי שאינו משתנה. ולא יפול בו דמיון לעולם. לפי שאותיותיו בלתי מתדמות ע"כ. **זה** קצת נגד המציאות. וכבר הוצרכו חז"ל להזהיר שלא יכתוב ההי"ן חתי"ן כו'. **אבל** האמת שנקרא מאושר. על שם הרמזים והסודות האלהיות הגנוזות בצורות אותיותיו ונקודותיו. מצורף למה שהם נאות ומשובחות בתמונתן יותר מכל כתב. ועיין בעליית הכתיבה.

ועל העור לתי"ט ואילו לענין כתיבת מגלה תנן על הספר כו' ולכך צ"ע אמאי סגי הכא בעור ע"כ.

ודבר פשוט הוא לענ"ד. דשאני התם במגלה לחוד איירי. וקמ"ל דדינה על הקלף. משא"כ הכא דבכל הספרים וכתבי קודש עסקינן. ודתיהן שונות. שיש מהן על הקלף. ויש מהן על הדוכסוסטוס. וס"ת על הגויל. משו"ה נקט עור. מילתא פסיקתא. דכייל לכולהו. דהא ודאי בעור מעובד קמיירי. דאין דרך לכתוב על הבלתי מעובד. וסתמו כפירושו. ולכל חד כדיניה. ומה לו להאריך בחנם. וכי היה לו לפרוט אחד אחד כהלכתו ומשפטו (אטו כי רוכלא ליחשיב וליזיל. הכא דאגב אורחיה בלחוד נקטיה) ואם היה אומר על הקלף. עדיין לא היה מספיק כאמור. וכל שכן אחר שעיקר הספרים. הוא הס"ת. שדינו על הגויל. והוא העור השלם. שלא נחלק לשנים. כמ"ש גויל אבני דלא משפיין.

משנה ו

עיין שאילת יעב"ץ (סמ"א) תמצא דברים נחמדים ומתוקים מדבש. ואם יזכני הי"ת שיודפס ספרי זה שנית. יוצג מ"ש שם בכאן. על מקומו.

המירם נ"ל שהוא כמ"ש רש"י עה"פ שמעו נא המורים. שוטים.

משנה ז

פרושים ע"פ רע"ב. **אמנם** יש בשם זה עוד שתוף הוראה אחרת. והוא שהם מפרשי התורה ע"פ המסורת שבידיהם. **ולא** יעכב המשקל. כי הוא ע"ד לקוחות דרוכות חלוצות. ודומיהם הרבה בלשון חכמים. ע"ש התעצמות הפעולה בהם. ככה הוא הענין באלה שהם מתעצמים ומחזיקים מאד בפירושיהם. לא יזוזו מהם. אין רשאי ב"ד שאחריהם לבטל דבריהם. לא כן הדבר בצדוקים קראים וכתותיהם. שהרשות נתנה ביד כל אחד מהם לפרש פירוש אחר. ולסתור דעת קודמיהם. וללכת כל איש אחר דעתו ועצתו כישר בעיניו. כעיר פרוצה אין חומה.

משנה ח

צדוקי גלילי כמדומני הוא מכת הידועה בשם אסייעש בדברי יוסיפון שהיו חסידים שוטים שוכנים במדברות. **גם** באלה לא בחר ה'. כי עכ"פ סרו מן התורה אשר הורו הזקנים השופטים והכהנים. מקבלי התורה דור מפי דור עד משה מסיני. והתחייבו בנפשם. ככתוב והאיש אשר יעשה בזדון וגו'. וכתוב אל תהי צדיק הרבה. לכן ספו תמו מן בלהות.